

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Neden nemlidir?

İÇİNDEKİLER

<u>Giriş</u>	2
<u>Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakların İzleme ve Savunuculuğunda Ağların Rolü ve Önemi</u>	3
<u>Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Ağı (ESCR-Net) Nedir?</u>	4
<u>ESCR-Net Tarafından Geliştirilen ve Kullanılan İzleme ve Savunuculuk Araçları</u>	6
<u>Dünya Çapında ESKH Savunuculuk Çalışmaları</u>	8
<u>Sonuç: Adil ve Şefkatli Bir Geleceği Birlikte İnşa Etmek</u>	13

Bu yayın Avrupa Birliğinin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla WEglobal S.r.l liderliğindeki konsorsiyumun sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir. Etkiniz Uluslararası uzmanı Dr. Evan King tarafından hazırlanan bu içeriği, Etkiniz Teknik Destek Ekibi Türkçeleştirmiş ve uyumlulaştırmıştır.

Giriş

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar (ESKH), onurlu bir yaşam için gerekli olan hakları içerir: gıda, sağlık, barınma, eğitim, çalışma, sosyal güvenlik, kültürel yaşama katılım, sağlıklı bir çevre ve daha fazlası. Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi (ESKHUS) gibi belgelerle tanınan bu haklar evrenseldir, birbirine bağlıdır ve onaylayan devletler için yasal olarak bağlayıcıdır. Önemlerine rağmen, ESKHUS genellikle ihmal edilmekte, yetersiz finanse edilmekte veya kemer sıkma politikaları, özelleştirme ve sistemik eşitsizlik yoluyla ihlal edilmektedir. Dolayısıyla bu hakların hayata geçirilmesi hem yasal bir zorunluluk hem de tarihsel ve süregelen adaletsizliklerin giderilmesi için siyasi bir gerekliliktir.

ESKH'nın ihmal edilmesi, yoksulluk ve marjinalleşme döngülerini sürdürme eğilimindedir. Örneğin, barınma hakkı reddedildiğinde, bu sadece fiziksel güvenliği etkilemekle kalmaz, aynı zamanda sağlık, eğitim ve istihdama erişimi de zayıflatır. Benzer şekilde, kamu sağlık hizmetlerine yatırım yapılmaması, özellikle COVID-19 salgını gibi küresel krizler sırasında savunmasız nüfuslar için korkunç sonuçlar doğurmaktadır. ESKHUS'yi sadece bireysel haklar olarak değil, toplumsal refahı sağlayan daha geniş bir sistemin parçası olarak anlamak, küresel olarak adaleti ilerletmek için çok önemlidir.

1966'da kabul edilen ve 1976'da yürürlüğe giren ESKHUS, daha geniş bir dekolonizasyon hareketinden ve ekonomik, sosyal adaletin barış ve haysiyet için merkeziliğini kabul eden savaş sonrası küresel bir uzlaşmadan ortaya çıkmıştır. Sözleşmenin taslağı, ekonomik hakları sömürgeciliğin bıraktığı derin eşitsizliklerin giderilmesi için gerekli gören Küresel Güney'den yeni bağımsızlığını kazanan devletlerin sesleriyle şekillenmiştir. Medeni ve siyasi haklara öncelik veren baskın Batı hukuk geleneklerinin aksine, ESKHUS tüm hakların bölünmezliği konusunda ısrar etmiş ve devletlerin yeniden dağıtım politikaları, kamu hizmetleri ve yapısal reformlar sağlama görevlerini vurgulamıştır.

Bu, hakların öncelikli olarak devlet müdahalesine karşı korunduğu liberal anlayıştan radikal bir sapmadır. Bunun yerine ESKHUS, devletlerin herkesin, özellikle de en marjinalleştirilmiş olanların haklarını yerine getirmek için mevcut kaynaklarının azamisini kullanarak aktif adımlar atma konusunda pozitif yükümlülükleri olduğunu ileri sürmüştür. Sözleşmenin vizyonu, işçi adaleti, toprak reformu ve emperyalizm karşıtı hareketlerden derinden etkilenmiştir. Bu anlamda Sözleşme sadece hukuki bir metin değil, aynı zamanda kurtuluş ve adalet için mücadele eden halkların özlemleriyle şekillenen küresel eşitlik için siyasi bir manifestoyu temsil etmektedir.

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakların İzleme ve Savunuculuğunda Ağların Rolü ve Önemi

Ağlar, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların (ESKH) savunuculuğunun ve izlenmesinin güçlendirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Özünde kolektif gücü temsil ederek, tabandan gelen talepleri güçlendiren eylemleri koordine etmek ve mücadelenin ön saflarında yer alan toplulukların deneyimlerinin ulusal, bölgesel ve küresel düzeylerde duyulmasını sağlamak için farklı sesleri bir araya getirirler. Ağlar, coğrafyalar ve sektörler arasında seferber olarak, kamu politikalarını etkilemek ve yerleşik dışlama sistemlerine meydan okumak için gerekli olan geniş tabanlı baskıyı oluştururlar.

Savunuculuğun ötesinde, ağlar ortak öğrenme için hayati alanlar olarak hizmet eder. İnsan hakları savunucularının, çevre aktivistlerinin, hukuk uygulayıcılarının ve etkilenen toplulukların stratejilerini, içgörülerini ve yaşadıkları gerçekliklerden çıkardıkları dersleri paylaşmalarını sağlarlar. Bu fikir alışverişi, yerel deneyimleri küresel ESKH çabalarını güçlendiren kolektif bilgiye dönüştürerek izleme ve uygulamaya yönelik yenilikçi yaklaşımları besler.

Daha da önemlisi, ağlar risk altındaki kişilere pratik dayanışma ve koruma da sağlar. İnsan hakları savunucuları tehdit, kriminalizasyon veya şiddetle karşı karşıya kaldıklarında, ağlar kamu desteğini hızla harekete geçirebilir, acil çağrılar yayınlatabilir ve uluslararası dikkati bu kişilerin davalarına çekebilir. Bunu yaparak, sadece acil güvenlik ve ruhsal refahın sağlanmasına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda baskıya meydan okuyan ve alternatifler inşa eden hareketlerin uzun vadeli sürdürülebilirliğine de katkıda bulunurlar.

En önemlisi, ağlar hak ihlallerinin sistemik nedenleriyle -neoliberal ekonomik modeller, kurumsal cezasızlık, sömürgeci miraslar, ırkçılık ve ataerkillik- yüzleşmek ve bunları anlamak için bir alan sunar. Ağlar, topluluk deneyimine dayanan kolektif analizler geliştirerek, zarara yanıt vermekten daha fazlasını yapar; adaletsizliğin temel nedenlerini ele alabilen dönüştürücü çözümler geliştirirler. Dahası, ağlar savunuculuğun demokratikleştirilmesinde de önemli bir rol oynayabilir. Marjinalleştirilmiş seslerin katılımı için yatay alanlar yaratarak politika yanıtlarının etkilenen toplulukların yaşanmış gerçekliklerine dayanmasını sağlarlar. Bunu yaparken, katılımcı demokrasi ilkelerini somutlaştırır ve daha kapsayıcı insan hakları hareketlerinin yaratılmasına katkıda bulunurlar.

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Ağı (ESCR-Net) Nedir?

ESCR-Net (Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Ağı) 80 ülkede 300'den fazla örgüt, hareket ve bireyin üye olduğu bir ağıdır. 2003 yılında kurulan Ağ, şirket gücü, çevresel yıkım ve kemer sıkma politikaları gibi yapısal adaletsizliklerin kolektif ve ulusötesi tepkiler gerektirdiğinin farkına varılmasıyla ortaya çıkmıştır.

Ağ, toplumsal hareketleri merkeze alan ve kesişimsel, feminist ve sömürgecilik karşıtı ilkeleri bütünleştiren, etkilenen toplulukların yaşanmış deneyimlerine dayanan bir model üzerinde çalışmaktadır. Üyeleri arasında taban örgütleri, hak savunucuları, akademisyenler ve bağımsız uzmanlar bulunmaktadır. Onları birleştiren şey, sistemik değişime ve herkes için ESKH'nın gerçekleştirilmesine yönelik ortak bir taahhüttür.

ESCR-Net'in değişim teorisi birbiriyle bağlantılı dört stratejiye dayanmaktadır:

- **Dayanışma:** Dayanışma Sistemi (SOS) aracılığıyla ESCR-Net, üyelerinin karşılaştığı tehdit ve baskılara karşı acil tepkileri harekete geçirir. SOS, savunuculuk mektuplarını, duruşma gözlemlerini, diplomatik katılımı ve kamu kampanyalarını kolaylaştırır.
- **Karşılıklı Öğrenme:** ESCR-Net, bilgi ve stratejilerin paylaşılmasını sağlamak için bölgeler arası değişimleri, tematik atölye çalışmalarını ve çok dilli siyasi eğitim materyallerini kolaylaştırır. Buna stratejik dava toplantıları, katılımcı araştırma eğitimi ve mali adalet ve bakım ekonomileri üzerine bilgi alışverişi de dahildir.
- **Ortak Analiz:** Ağ, Kolektif Mücadele için Ortak Şart, İnsanlara ve Gezegene Bakım Üzerine Feminist Küresel Pakt ve insan hakları merkezli veriler üzerine kolektif bir pozisyon gibi kolektif çerçeveleri desteklemektedir. Bu analizler üyelerle birlikte geliştirilir ve tabanın önceliklerini yansıtır.
- **Kolektif Eylem:** ESCR-Net, gayrimeşru borçlara, şirketlerin cezasız kalmasına, çıkarıcılığa ve iklim krizine meydan okumak için eşgüdümlü savunuculuk çabaları düzenler ve destekler. Bu eylemler genellikle sektörler arasındır, birden fazla çalışma grubunun ve farklı bölgelerdeki üyelerin güçlü yanlarından yararlanır.

Ağın yönetim yapısı, üye liderliğindeki yapısını güçlendirmektedir. Yedi kişilik yönetim kurulu her üç yılda bir üyeler tarafından seçilmekte ve toplumsal hareket üyelerine özel bir öncelik tanınarak bölge ve cinsiyet açısından dengelenmektedir. Tematik çalışma grupları arasında Kurumsal Hesap Verebilirlik, Ekonomi Politikası, Çevre ve ESKH, ESKH'nın İzlenmesi, Toplumsal Hareketler, Stratejik Davalar ve Kadınlar ve ESKH yer almaktadır. Bu gruplar kampanyaların, kaynakların ve kolektif stratejilerin geliştirildiği alanlar olarak hizmet vermektedir.

ESCR-Net Tarafından Geliştirilen ve Kullanılan İzleme ve Savunuculuk Araçları

- **İçtihat Hukuku Veritabanı:** Önemli ESKH hukuk davalarının çok dilli bir deposudur. Bu kaynak yasal güçlendirmeyi destekler, dava stratejilerini bilgilendirir ve ESKH'nın yorumlanmasındaki ilerleme ve zorlukları belgeler. Ulusal ve uluslararası düzeyde içtihadı güçlendirmek isteyen savunucular için özellikle değerlidir.
- **Toplum Liderliğinde Araştırma Merkezi:** Bu girişim, feminist, katılımcı araştırma metodolojilerini kullanarak hak ihlallerinin ve politika etkilerinin belgelenmesine öncülük etmeleri için toplulukları güçlendirir. Yerel bilgi ile küresel savunuculuk arasındaki boşluğu doldurur ve adaletsizlikten en çok etkilenenlerin seslerini merkeze alır.

- **Dayanışma Sistemi (SOS):** Tehdit veya baskıyla karşı karşıya kalan üyeler için acil ve uzun vadeli bir destek mekanizmasıdır. Kamusal dayanışmayı gizli refakat ile birleştirir ve toprak savunucularının kriminalize edilmesinden, saldırı altındaki insan hakları savunucularının korunma ihtiyaçlarına kadar çeşitli durumlarda Ağı harekete geçirir.
- **Popüler Siyasi Eğitim Araçları:** ESCR-Net, mevcut siyasi ve ekonomik yapıların eleştirel bir analizini teşvik etmek için birçok dilde çizgi romanlar, videolar, bilgi formları ve sosyal medya kampanyaları geliştirmektedir. Örnekler arasında, şirketlerin ele geçirilmesini ve bunun dünyanın dört bir yanındaki topluluklar üzerindeki etkisini araştıran "Power of the 99%" çizgi roman serisi yer almaktadır.
- **Stratejik Dava Atölyeleri:** Bu toplantılar, insan hakları avukatlarını; uygulama, tazminat ve emsal teşkil eden davalar için kolektif stratejiler oluşturmak üzere dönüm noktası niteliğindeki davalarda yer alan hareketler ve topluluklarla bir araya getirir.
- **Sistemik Eleştiri Atölyesi:** Sistemik eleştiri atölyeleri aracılığıyla, karşı karşıya olunan kolektif tehditleri daha iyi anlamak ve geleceğe yönelik alternatif vizyonları birlikte oluşturmak için üyelerini mevcut siyasi, sosyal ve ekonomik yapıların uzun vadeli tarihinin izini sürmeye davet eder.

Bu araçlar, bilginin demokratikleştirilmesi, tabandan gelen gücün oluşturulması ve sistemik değişimin ilerletilmesine olan bağlılığı yansıtmaktadır.

Dünya Çapında ESKH Savunuculuk Çalışmaları

MST - Brezilya: Toprak ve Gıda Egemenliği için Mücadele

Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem Terra (Topraksız İşçiler Hareketi- MST)

MST bir milyondan fazla üyesiyle Latin Amerika'daki en büyük toplumsal hareketlerinden biridir. Kökleri tarım reformu mücadelesine dayanan MST, toprağın yeniden dağıtımını ve gıda egemenliğini temel insan hakları olarak savunmaktadır. Toprak işgalleri, agroekolojik tarım ve halk eğitimi yoluyla MST, toprağın yoğunlaşmasına ve tarımın şirket kontrolüne meydan okumaktadır. MST, çalışma, gıda, barınma ve kırsal kalkınma haklarını ilerletmek suretiyle, Brezilya'daki topraksız aileler için ESKH ile sistemik dönüşüm ve haysiyet arasında bağlantı kurmaktadır.

Abahlali baseMjondolo - Güney Afrika: Baraka Sakinlerinin Haklarını Savunmak

2005 yılında kurulan **Abahlali baseMjondolo (AbM)**, Güney Afrika'da baraka sakinlerinden oluşan bir taban hareketidir. Kayıt dışı yerleşimlerde yaşayan binlerce insanı barınma, toprak ve haysiyet haklarını talep etmek üzere örgütlemektedir. AbM , liderlere yönelik suikastlar da dahil olmak üzere ciddi baskılarla karşılaşmalarına rağmen; tahliyelere direnerek, toplu konut talep ederek, ekhenana gibi kendi kendini yöneten komünler kurarak, kolektif bakım ve direniş için demokratik alanlar inşa etmeye devam etmektedir.Çalışmaları sadece yeterli barınma hakkını değil, aynı zamanda toprak, siyasi katılım ve kendi kaderini tayin hakkı gibi daha geniş hak taleplerini de geliştirmektedir.

PAH - İspanya: Barınma Hakkı için Örgütlenme

Plataforma de Afectadas por la Hipoteca (İpoteklerden Etkilenen İnsanlar Platformu- PAH)

İspanya'nın konut krizi sırasında toplu tahliyeler ve hacizlere tepki olarak ortaya çıktı. Mortgage krizinden etkilenen insanları tahliyeleri engellemek, boş evleri işgal etmek ve politika değişikliği talep etmek için harekete geçirir. PAH'ın karşılıklı yardımlaşma, doğrudan eylem ve yasal eşlik modeli İspanya'daki konut adaleti hareketini dönüştürmüştür. Çalışmaları kamusal tartışmaların şekillenmesine ve yasal reformların gerçekleştirilmesine yardımcı olmuş, barınmanın bir meta değil bir hak olduğunu ortaya koymuştur.

Comité Ambiental en Defensa de la Vida - Kolombiya: Sağlıklı Bir Çevre Hakkını Savunmak

Kolombiya'nın Tolima bölgesinde bulunan **Comité Ambiental en Defensa de la Vida**, (Yaşamı Savunma Çevre Komitesi) başta çok uluslu şirketlerin La Colosa'da madencilik yapma girişimi olmak üzere, maden çıkarma mega projelerine karşı direnen topluluk liderliğinde bir örgüttür. Komite, kitlesel sivil seferberlikler, halk referandumları ve yasal savunuculuk yoluyla nehirleri, ekosistemleri, yerli ve köylü yaşam biçimlerini başarıyla savunmuştur. Mücadeleleri, sağlıklı bir çevre hakkını gıda egemenliği, kültürel kimlik ve şirketlerin cezasız kalmasına karşı direnişle birleştirmektedir. Kolombiya'nın çevresel adalet hareketinde kilit bir ses konumundadırlar.

APMDD - Asya: Ekonomik Adalet ve İklim Eşitliğinin Geliştirilmesi

Asya Halklarının Borç ve Kalkınma Hareketi (APMDD), toplumsal cinsiyet eşitliği ve ekonomik, çevresel, iklim adaletini ilerletmek için Asya genelinde çalışan taban hareketleri, STK'lar ve savunuculardan oluşan bölgesel bir ittifaktır. APMDD, gayrimeşru borçların, vergi adaletsizliğinin ve neoliberal mali politikaların topluluklar -özellikle de kadınlar, yerli halklar ve işçiler- üzerindeki zararlı etkilerini ortaya koyarak yapısal eşitsizliğe meydan okumaktadır. APMDD, borç servisinin kritik kamu fonlarını sağlık, eğitim, barınma ve sosyal korumadan uzaklaştırdığını savunarak gayrimeşru ve sürdürülemez borçların iptali için kampanya yürütmektedir. Ayrıca, vergi adaletinin bir insan hakları meselesi olduğunu ileri sürerek, kamu hizmetlerini finanse etmek ve eşitsizliği azaltmak için ilerici vergi sistemleri için baskı yapar.

APMDD, siyasi eğitim, sınır ötesi dayanışma ve kitlesel seferberlikler yoluyla bölge genelinde tabandan gelen talepleri güçlendirmekte ve halkların egemenliği ile ESKH'nın hayata geçirilmesi arasındaki bağı pekiştirmektedir.

Sonuç: **Adil ve Şefkatli Bir Geleceği Birlikte İnşa Etmek**

Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Hakların karşı karşıya olduğu zorluklar- iklim sisteminin hızlanan çöküşü, kemer sıkma ve gerici mali politikalarla daha da kötüleşen ekonomik eşitsizlik, gözetim ve baskının damgasını vurduğu demokratik sivil alanın daralması ve kurumsal aktörlerin insanlardan ziyade kâra hizmet etmek için yasaları ve politikaları şekillendirmedeki kontrolsüz cezasızlığı- çok büyüktür ve birbirleriyle derinden bağlantılıdır. Bu krizler, yerli halklar, ırksallaştırılmış topluluklar, kadınlar, kayıt dışı çalışanlar ve göçmenler de dahil olmak üzere halihazırda marjinalleştirmeye karşı karşıya olan toplulukları orantısız bir şekilde etkilemektedir. Yine de bu zorluklar karşısında ESCR-Net gibi ağların gücü, çeşitli hareketleri ve aktörleri ortak bir adalet, özen ve haysiyet bayrağı altında bir araya getirme becerilerinde yatmaktadır.

Ağlar, mücadelenin ön saflarında yer alan toplulukların seslerini ve stratejilerini güçlendirerek, sistemik şiddetin temel nedenleriyle yüzleşerek ve yaşanmış deneyimlere ve kolektif güce dayanan ulusötesi dayanışmayı teşvik ederek, dönüştürücü ve kesişimsel bir insan hakları vizyonunun ifade edilmesine yardımcı olur. Sadece ihlallere tepki vermek için değil, alternatifleri -feminist bakım ekonomileri, kendi kaderini tayin hakkına dayanan iklim adaleti ve insan merkezli kalkınma- yeniden hayal etmek ve birlikte yaratmak için alanlar sunarlar. Sürekli işbirliği, siyasi eğitim ve ortak eylem yoluyla ağlar, ESKH'nın özgürleşme araçları olarak geri kazanılmasında ve tüm insanların onurlu ve korkusuzca yaşayabileceği bir geleceğin inşasında çok önemli bir rol oynamaktadır.